

ERMi 2013. aasta aruanne „Restruktureerimise jälgimine ja juhtimine 21. sajandil”

Kokkuvõte

Sissejuhatus

Euroopa restruktureerimise jälgimise keskuse (ERM) 2013. aasta aruandes käsitletakse enam kui kümme aastat kestnud ulatusliku restruktureerimise mõju mõõtmist Euroopas. Selles tehakse kokkuvõtte restruktureerimise suundumustest, tuginedes restruktureerimise andmebaasile, mis sisaldab andmeid üle 16 000 ulatusliku restruktureerimisjuhtumi kohta, millega kaasnes tavaliselt vähemalt 100 töökoha kadumine või loomine. Aruandes võrreldakse eelkõige kriisieelse perioodi (2003–2008) ja kriisijärgse perioodi (2008–2013) tegevust, et teha kindlaks eri restruktureerimisviiside levimuse muutused ja näidata, mis sektorites on ülemaailmsel majanduslangusel olnud tööhõivele ebaproportsionaalne mõju. Aruandes hinnatakse kriitiliselt kõiki ERMi tegevusvaldkondi, sealhulgas kaht uuemat poliitilise suunitlusega andmebaasi, mis hõlmavad riiklikke toetusvahendeid ja restruktureerimist käsitlevaid õigusakte. Lõpuks käsitletakse aruandes tegevuse välismaale viimist (offshoring) ja täheldatakse selle vähenemist Euroopa ettevõtjate seas alates kriisi algusest.

Poliitikataust

Euroopa Parlament kiitis 2013. aasta jaanuaris heaks aruande, milles kutsutakse Euroopa Komisjoni esitama muutuste ja restruktureerimise juhtimist käsitlevat seadusettepanekut. See Euroopa Parlamendi liikme Alejandro Cercase koostatud aruanne sisaldas soovitusi töötajate teavitamise ja nendega konsulteerimise ning restruktureerimise prognoosimise ja juhtimise kohta. Euroopa Komisjon viitas hiljem oma kavatsusele töötada välja restruktureerimise ja muutuste prognoosimise kvaliteediraamistik, mis oleks praeguste asjaomaste ELi õigusaktide ja algatuste raamistik ning tutvustaks parimaid tavasid, mida peaksid järgima kõik sidusrühmad.

Euroopa Komisjon kinnitas strateegias „Euroopa 2020” veel kord oma taht:

edendada raskustes olevate sektorite ümberkorraldamist tuleviku tegevusalade poole, paigutades sealhulgas oskused ümber uutesse kõrge kasvumääraga sektoritesse ja turgudele.

Komisjon lisas, et liikmesriigid peavad:

tegema tihedat koostööd eri sektorite sidusrühmadega [...], et tuvastada probleeme ning töötada välja ühine tegevusjuhised tugeva tööstus- ja teadmiste baasi säilitamiseks.

Peamised tulemused

- Poliitikakujundajad ja teadlased kasutavad dokumenteeritud andmetel restruktureerimise andmebaasi laialdaselt, mis tõendab ulatuslikul restruktureerimisel selle ainulaadse riikidevahelise teabeallika mõju eelmise kümne aasta tööhõivele.
- Praegu on töötavaid eurooplasi kuue miljoni võrra vähem kui majanduskriisi alguses. Kriisi tulemusel polariseerus tööturu toimimine ELis üha rohkem, nii et töötuse tase on praegu vahemikus alla 5% (Austria) kuni peaaegu 28% (Kreeka).
- Kriisi ajal ja kriisijärgsel perioodil on märkimisväärselt suurenenud restruktureerimisest tingitud töökohtade kadumine pankroti või tegevuse lõpetamise tagajärjel ning vähenenud tegevuse välismaale viimisest või ümberpaigutamistest ning ühinemistest ja omandamistest tingitud töökohtade kadumine.

- Töökohtade kadumine on olnud kõige märgatavam tootmis- ja ehitussektoris. Neis kahes sektoris kokku toimunud töökohtade vähenemine moodustab suuresti üle 100% alates 2008. aastast toimunud töökohtade arvu netovähennemisest.
- Mõnes teadmistepõhiste teenuste sektoris (tervishoid, haridus, infotehnoloogia ja teabeteenused ning kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus) on tööhõive enne ja pärast kriisi ning selle ajal olnud suhteliselt stabiilne või isegi kasvanud.
- Kokkuhoiupoliitika tagajärjel on tööhõive taastumisvõime siirdunud avalikust sektorist (2008–2010) erasektorisse (alates 2010. aastast). Alates 2008. aastast on paljud ERMi suurimad restruktureerimisjuhtumid toimunud avaliku halduse valdkonnas, millel on olnud palju suurem osakaal töökohtade üldises kadumises alates 2008. aastast.
- Autotööstus/transpordisektor on üks väheseid suuri tootmissektoreid, milles tööhõive tase on viimasel kümnel aastal kasvanud. Peaaegu kogu töökohtade arvu netokasv on toimunud Ida-Euroopa riikides, mis kinnitab, et tootmine liigub ida suunas.
- Kriis on Euroopas märkimisväärselt vähendanud tegevuse välismaale viimist. Tegevuse välismaale viimise osakaal ERMi restruktureerimisest tingitud töökohtade kadumises oli suurim enne 2008.–2009. aasta kriisi (6–12% kvartalis), kuid hiljem see vähenes (2,5–6% kvartalis).
- Pool välismaale viidud töökohtadest on jäänud Euroopasse. Peamised sihtriigid on 2004. ja 2007. aasta laienemisel ühinenud riigid, kuhu on üle viidud kolmandik ümberpaigutatud töökohtadest. Teine kolmandik töökohti viidi Euroopast Aiasse.
- Taanis, Iirimaa ja Portugalis restruktureerimise tõttu kadunud töökohtadest viidi vähemalt iga kuues (17–18%) üle välismaale – see osakaal on ELi keskmisest (6%) palju suurem.

- Tootmissektori töökohad moodustavad välismaale viidud töökohtade enamiku kõigis liikmesriikides peale Ühendkuningriigi, kus on ülekaalus teenuste välismaale viimine.
- Rohkem kui veerandil (28%) juhtudest oli töökohtade kadumine ELi omanikele kuuluvates välismaale viidud ettevõtetes tingitud töökohtade täielikust või osalisest tagasiviimisest omanike asukohariiki. Tagasiviimine oli kõige tõenäolisem Saksamaa ja Itaalia ettevõtjate puhul.

Poliitikasoovitused

Eelarve konsolideerimise ja kokkuhoiu tõttu on restruktureerimine avalikus sektoris sama levinud või levinumgi kui erasektoris. Võttes arvesse avaliku sektori tööhõive iseärasusi, nagu suurem kollektiivne esindatus ja töösuhete tõhusam kaitse, võib seal tehtavate kohanduste laad aidata kindlaks teha restruktureerimise vorme, millega ei kaasne tingimata ulatuslikku koondamist.

Mõnes finantskriisist tugevalt mõjutatud liikmesriigis üle poole töökohtadest kaotanud ehitussektori keeruline olukord juhib tähelepanu sellele, kui oluline on prognoosida ja vältida jätkusuutmatut kasvu sektorites, mida laenutsükli tingimused tugevasti mõjutavad.

Tegevuse välismaale viimine näib olevat suhteliselt protsükliline. Restruktureerimisest tingitud töökohtade kadumine tegevuse välismaale üleviimise tõttu on alates 2008. aastast küll vähenenud, kuid majanduskasvu taastumine tavalisele tasemele võib osutada tegevuse välismaale viimise hoogustumisele, eriti teenuste puhul, mille väljaviimine on seni olnud võrdlemisi tähtsusetu.

Kvaliteetsed andmed on poliitikakujundamisel tähtsad ning ERMil on oluline roll teabe ja andmete jagamisel restruktureerimise suundumuste ning Euroopa Liidu ja liikmesriikide poliitikakujundajate poliitikasuundade kohta. Tulevikus tuleb siiski välja töötada ühine Euroopa poliitika, et tulla toime liikmesriikide tööturgude järjest suuremate erinevustega.

Lisateave

ERMi 2013. aasta aruanne „Restruktureerimise jälgimine ja juhtimine 21. sajandil“ on avaldatud aadressil <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1380.htm>.

Lisateabe saamiseks võtke ühendust teadusjuhi John Hurleyga e-posti aadressil joh@eurofound.europa.eu.